

АГОП МЕЛКОНЯН
ПРИКАЗКИ ЗА УТРЕШНИЯ
ДЕН

chitanka.info

Робърт Шекли е един от най-обичаните американски писатели-фантасти. Неговата популярност не отстъпва на популярността на Бредбъри и Азимов, макар никой да не го украсява с безсмъртната думичка „класик“. Но кой би могъл да отговори категорично на вечния въпрос: кое е по-достойно — да пишеш за читателите или да пишеш за безсмъртието си? Пък и нима можем да отсъдим кой от съвременниците ни ще мине през ситото на времето?

Това е първата среща на българския читател с Шекли. Аз съм убеден, че приятелите на „Галактика“ ще станат и приятели на Шекли, защото той заслужава нашите симпатии. Блестящо остроумен, винаги оригинален, с леко перо, Шекли е една наслада за всички онези, които обичат фойерверките на въображението.

Робърт Шекли е роден в 1928 година в Ню Йорк, а детството си прекарва в градчето Мепълуд (Ню Джърси). Не можем да го поставим сред благопристойните юноши — едва завършил гимназия, избягва от родния си дом и заживява сладко-горчивия живот на скитника: работи ден за ден, спи по улиците и се радва на онова, което на осемнадесет години измамно ни прилича на свобода. След това две години воюва в Корея, но без оръжие — бил е нещо като военен кореспондент, нещо като касиер и нещо като китарист в армейски ансамбъл.

В 1948 година постъпва в Нюйоркската политехника и дори завършва, получавайки специалност инженер-металург. Паралелно с това посещава курсове по литературна техника и се опитва да приложи придобитите си знания на практика. Така в 1952 година в „Имаджинейшън“ се появява и първият му разказ „Последен изпит“. Началото е сложено.

През тези години Шекли е невероятно продуктивен — едва ли има списание с интереси към фантастиката, което да не е поело част от мощната продукция на този развихрил се млад автор. Разбира се, няколкото месеца в един завод остават само като неприятен спомен — Шекли бързо се професионализира и започва да се прехранва единствено с литературния си труд. Особено след първата си книга „Недокоснат от човешки ръце“ (1954), която има невероятен успех.

Шекли е от хората, които не могат да живеят, без да измислят. Неговото въображение винаги работи на най-бързи обороти, а когато това е и литература, тогава са необходими само чевръсти издателства. Следват сборниците „Гражданин на Космоса“ (1955), „Поклонение до

Земята“ (1957), „Корпорация «Безсмъртие»“ (1958), „Идеи: неограничено“ (1960).

С какво в същност привлича Шекли? Обикновено се твърди, че той е сладкодумен разказвач на оригинални истории. Нещо повече, според американската критика той е недостигнатият майстор на късия разказ. Сравняват го ту с Чехов, ту с О'Хенри, разбира се, в една научнофантастична координатна система. Това е истина, но едва ли е цялата истина.

Шекли е Шекли просто защото умее да пише красиви приказки за утрешния ден. Той не робува на научната правдоподобност, не се интересува от конкретния научен факт — той просто разказва интересни и оригинални (понякога до парадоксалност) истории. В тях може да става дума за роботи или за летящи чудовища, за междупланетна служба за обеззаразяване или за говорещи приказни герои — въображението му е толкова богато, че понякога самият той не може да го контролира.

Шекли е странен и неподражаем. Неговите разкази винаги са великолепно измислени — необичайни, с неочаквани преходи и обрати, изкусно композирани. Понякога Шекли е необичайно сериозен, докато разбереш, че иронизира. Или разказва нещо смешно — докато заплачеш. Едно обаче е типично за всички негови произведения: те са елегантни.

Пак по същото време — в средата на 50-те години, и пак по същата причина — невероятната му плодовитост, го принуждават да пише и под псевдоним. Използувал е имената Фин О'Доневан, Филипс Бари и Нед Ланге.

Постепенно Шекли се ориентира към по-големите по обем форми. „Пътешествие отвъд утре“ (1963) е пръв опит в това отношение и съвсем успешен. Следват „Обмен на разуми“ (1966) и „Измерения на чудесата“ (1968). И читателите, и критиката обаче откриват вече следите на умората. Появява се бързивост, разпокъсаност, няма я предишната синтетична оригиналност. Това, изглежда, добре разбира и самият Шекли, ако съдим по спадането на литературната продукция.

Началото на 70-те години е един период на преход. Сборникът „Чувствува ли нещо, когато правя това?“ (1971) е първият сигнал, предвещаващ промяната. И ако трябва да изразим най-лаконично тази

промяна, тя е: Шекли става тъжен. Едноименният разказ от този сборник например разказва за дълбоко драматичните преживявания на един сексуално вманиачен робот. Тъжен е и разказът „Молител в Космоса“, който му донася наградата „Юпитер“ за 1973 година.

Показателна за новия Шекли е новелата „Опции“^[1] (1975). Тук научната фантастика е само рамка, същността са дълбоките размишления върху различните начини да се тълкува животът на главния герой Том Мишкин.

От доста години Шекли живее в Англия. „Новата вълна“ не го докосна — като че ли интуитивно той усети колко преходна е тя. И продължи да издава веселотъжни книги — „Алхимичната женитба на Алистър Кромтън“ (1978), „Роботът, който приличаше на мен“ (1978), „Футурополис“ (1979).

За него съветският теоретик Ю. Кагарлицки пише: „Шекли крачи в живота и гледа, и се смее, и хапе, и облича всичко това в думи с онзи артистизъм, който е характерен само за истинските художници. Шекли има изострено чувство за сюжет, притежава уменията да се пише много просто, но така, че написаното да поражда множество съвсем не прости асоциации. Накратко, той не поучава и не развлича — той заедно с нас размишлява за живота. Затова е леко да го четеш и трудно да го забравиш.“

Томчето, което ви предлагаме, е от „ранния“ Шекли — онзи, който ще остане във фантастиката като очарователен разказвач на очарователни истории.

Агоп Мелконян

[1] Опция — право на избор. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.